

„ЗАСТАВА“ издази трипут
у недељи, средом, петком
и недељом
Ц, а је на годину 14 фор
на 6 год. 7 фор. на чет-
врт године 3 фор 50 коп.
а вр. за Аустрију, а за Ср-
бију на годину 140 гроша
на по год. 70, а на четврт
године 35 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по ко-
личини врта, које на
монта заузимају, и за сваки
врсту плаћа се за први пут
5, за сваки даљи пут 4 и
осим тога за жиг увек по
30 и. Дописе се шаљу у
редништу а предплата и ин-
серати администрацији „ЗА-
СТАВА“ у Нови Сад, у кући
број 858. код „златног јед-
носта“.

Број 56.

У Новоме Саду, у недељу 11. маја 1869.

Год. IV.

У Новом Саду 10. маја.

Што влада у Француској јавно мишљење
већма угушје, тим отвореније и смелије ово
се изјављује. Досад су смели без казни само
они од опозиције свога гласа пустити, који су
тражили већу слободу у царевини, а не сло-
боду без царевине, а данас и бирачи и кан-
дидати безобирне кажују, да док је царевине
не може слободо бити. Први изборни срез у
Паризу изабрао је Феликса Пјата за свога
кандидата. Овај захваљује на кандидатури, и
ево како у једном писму на своје бираче, које
је јавно читано пропраћа ту захвалицу: „Гра-
ђани! Хвала вам на кандидатури, коју ми по-
кудијете. То је доказ да се ви не плашите оних
авети, што их матадор царевине по видови
слика. Али само једног ради не могу се при-
мити ваше понуде, а то је, што сам ја мртав,
као грађан мртав, мртав као република (на
пет година) и само с њоме могу ускреснути.
Докле год дакле грађани немате моћи да Ла-
вара ускреснете и чуда од 1830 и 1848 године
повратите, докле ме на миру пустите“. Као
доказ да је за цело мртав начинио је Пјат
театменат и у њему оставља своје имање од
50.000 франака онеме, који слободу избави из
ропства. И да није Пјат изриком даље у своје
писму казао, да његово име не значи опози-
цију него револуцију, од овог писма не може
бити јешће прокламације на револуцију. Чу-
дити се дакле морамо не толико што се овако
што сме писати у Француској, него што се
допушта да се то јавно чита. Мора да је већ
малаксао стари лав на Сени.

У Шпанији већало се ово дана у корте-
спима о најважнијем питању у уставу шпан-
ском о форми владавине. Већања та сад сетек
можда окончавају, и ако још незнамо поуздан
резултат њихов, ипак поуздани пророчански
гласови оуда кажују, да ће до 200 гласова
бити за монархију, а 70—80 за републику.
Но кад се прогласи Шпанија за монархију он-
да тек настаје права кубура. Најбоље је кар-
актеристико тај момнат, кад се монархија
прогласи, један сликар у Бургосу, тим, што
је насликао тело једно, и на њему сав орнат
краљевски, а главу му није мето, него ће то
тек онда учинити кад види ко је за краља изабран.
Монархија у Шпанији биће ако се и прогласи
вацело за дуго тело без главе, а питање је оћел
се и наћи кадгод така глава која ће се тети
на туђе тело накаламати, и ди је та глава,
која ће бити у пропорцији са већ готовим
телом, неможел то лако бити така наказа, од
које ће се и сами они гадити, који су јој тело
скројили. Републиканци се надају да то недо-
ношче-монархија, ноће никако дуга живо-
та бити, па с тога је Ортенз, једном прили-
ком Топету реко: „република ће бити, а ако је
ви нећете, ваће се и за њу Топето.“ Топето
је управо диго устанак у Шпанији, он је отац ре-
волуције шпанској, која диже уставу монархију
и Изабелу протера, Ортенз дакле узда се, да
ће доћи и револуција, која ће протерати мо-
нархију.

Турска неће никада имати мира, док се
год неупокоји. Тек што је готова са тужбом,
којом се тужи заштитним силама, да се у
Грчкој опет нешто кува, ево јој још прва
гласа: Њен досадањи вазал, савезник и у више
прилика изабивитељ вицекраљ од Египта неће
да јој је више подложањ, него је науино, да своју
земљу за независну прогласи и да себи круну
краљевску на главу мете, и у том га веле, и
Француска подпомаже. Незнамо како се то
слаже, да Француска, која је на Криту онако
подло припомогла да сачува интегритет Турске
царевине сад уједаред ради на окрвене су-
веренства њена, ал шта још неможе бити. Ве-
ројатни чини овај глас и то што вицекраљ
од Египта долази 19 маја у Беч. Француска
и Аустрија савезници су ако и изпод руке, па
толико исто чини ишао вицекраљ у Беч ил
у Париз.

Швајцарски лист „Трибуна“ више о Ма-
динију. Глас о мери швајцарског савета
прама Мацинију и његови пријатеља јако је
оторчио све наше грађане. У јучерањој седници
друштва „del Ticino“ једногласно је закљу-
чено протестовати противу овог недостојног
и неискро дела, и у исто доба, да се повозу
сва патристична друштва по Швајцарској, да
исти протест присвоје. Осим тога једногласно
је закључено да се поднесе Мацинију адреса
поверена.

Пред конгресом.

Српски црквенонародни конгрес сазваће се
за 1. јуни по нашем календару. Време је згодно.
Угарски сабор имаће у то време ферије, или
бар неће се бавити са таким стварима, које
би позорност нашу на се привлачиле. Ни
обични приватни послови неће у то време на
оштећи бити. Дobar успех зависи од доброт
састава сабора, т. ј. од избора таки људи, кои
познају потребе наше на црквеном и просвет-
ном пољу, кои за напредак народни на том
пољу срца имају, и кои су напоследку поло-
жајем и карактером своим у стању, да праве
интересе народа нашег заступају. Ако и кад,
то нам је сада потребно, да таке људе на са-
бору имамо. Сад се о том ради, да темељ на-
шој црквенонародној аутономији положимо.
Само се на добром темељу може и зграда
добра подићи. Но осим тога и положај наш
сад је критичнији, него што је пре био. Од
пре смо имали пред собом сметње, које од наши
високи црквени власти, или лица, које су не
само по свом интересу, него већ и по нарави
сваке власти гледале, да терен одрже, који за-
узимају, и који је шири, него што то инте-
реси народа допуштају. И влада је такође ин-
тереса свог имала, да народ наш у напредо-
вању пречи, али тај је интерес одпре више
био политичне нарави; влади је по рачуну кон-
зервативизма у интересу било, да се постојеће
стање одржи, и да народом ни на каквом пољу
неовлада дух кретања, живости, напредовања,
јер би се тај дух са просветног поља и на
политично поље пренео; у тој цели она је по-
државала јерархију у својој назадној тежњи.
Сад пак влада и други рачун има, кои је од
првога претежнији, а тај је: да народну на-
стају у своје руке добије. Познато је, какав
је закон у обзиру народне наставе уг. законо-
давство на предлог владе прошле године до-
нело. Установљују се неконфесионалне, неве-
роизповедне основне и главне школе, т. ј. таке,
које ће политичне общине о свом трошку из-
државати, и где ће се деца без разлике вере
заједно учити. Кад би ту цел била сама цели-
сходна настава, и кад би се при том свака
народност, сваки језик онако уважио као што
то право и потреба сваке народности изскује,
онда се не би противу таки школа ништа ос-
новано навести дало, нити би нам каква опас-
ност претила.

У државама, које су једне народности, или
где се разне народности подједнако уважа-
вају, показало се, да су таке народне, или
основне общинске школе, под надзором владе
благодетне биле по общту просвету, и да
су управо разгањале предрасуде и мрак,
кои су вероизповедне школе под управом или
упливном црквени власти навлачиле. Но то у нас
неће, и по начину решења питања о народ-
ности неможе бити. У нас би таке общинске
школе претвориле се у фабрике однарођења
нашег народа. То им и јесте главни смер.
Отуда и то долази, да мађарска јерархија не
диже вику противу невероизповедни школа,
јер види, да то на помаћарење иде, а толико
је патристична, да свој јерархични, или сталекни
интерес народноме подчињава. И у краини се
на то иде, да се таке школе, које у горњој
краини и онако постоје, распростру, и још це-
лиходније уреде. С те нам стране ваља дакле
на опрезу бити. Не само на политичном, него
и на културном, на просветном пољу хоће про-
тивници народности наше, да нас освоје, да
нас потисну.

Ту дакле треба и знања и сталности од
људи, кои ће да народ свој заступе.

Међутим ту непомаже много писање, окрет-
ност, радња свестни људи. Колико се пре по-
следњег конгреса писало о томе, какви заступ-
ници треба да се бирају, па кад тамо, какве
заступнике добисмо? Из границе саме официре,
људе, кои су што во реч, за владу длаком
везани. Стид је морао сваког гледаоца и слу-
шаоца полити, кад је видео, како центрум са-
бора, који се из официра састојао, устаје и
седа на миг комесара, као да је на пољу „ек-
зецира.“ Неколицина, која се није сасвим по-
дати тела, скупо је то платила; премештање
пензија, да и дисциплинарна изтрага беху по-
слеђица. Гдекој ако је кои пут либералнији
се показао, морао је то други пут одкупити
предлогом каквим, кои је горе угодан био, и
тим је изненађивао вазосно, и заводило друге.
Шта пак да кажемо за грађанске заступнике?

Велики жупани, велики судци, и т. д. гледаше
само, како ће с једне стране архијерејству, с
друге пак стране влади угодити. Који је између
влда и народа „шпекулисао,“ тај је час по
час, и то кад је што критично и одудно било,
на „урлауб“ одлазио, и замењивати се дао. На
нашу срамоту и то доживесмо, да и устројење
сабора оставише највишем месту, молећи при-
том коленипроклоно, да се периодичност са-
бора уведе, и само имамо новом духу времена,
где је дух аутономије и код други вероизпове-
ности, код католика, Јевреја кретати почео,
да је влада нашем конгресу устројство оста-
вила онако, као што је то неколицина на кон-
гресу захтевала. Што се свештенства тиче, по-
знато је, да су прете реч водиле, кои су с
малим изузетком интерес свој са интересом ар-
хијерејства и владе скопчали. Кад се сравни,
с каквим је тоном један прота на сабору запо-
чео, као да би други Лутер или бар Ронге
хтео бити, и како је коленипроклоно свршио,
онда се може измерити шкала понижења.

Но надамо се, да сад тако бити неће. Прво
и прво, престало је оно стање провизорије,
под којим је све стењало; не само у провин-
цијалу, него и у краини слободније се дише.
Друго, сад имамо примера, како су Јевреји
радили, и како и католици радити ми-
сле. И романски је конгрес био, и видесмо,
како је онде све лепо текло; како су се и
духовни, и световни посланици у родо- и сло-
бодоумљу надтицали; како ни архијерејству,
ни свештенству није вазор био, ако су при-
познати слободоумни световни људи реч водили,
у комисијама радили; кад је у Романа закљу-
чено, да буде и епархијски скупштина, и од-
бора, од чега се наш пређашњи конгрес гро-
вио, и да те скупштине и владике бирају —
онда можемо видети, колико су Романи на-
предовали.

Рекосмо, да све од избора заступника зависи.
У краини нарочито треба да буду избори по-
дуно слободни. Није истина, да у краини мо-
рају официри бирани бити. У народној повла-
сти стои, да се конгрес има саставити из
световни и духовни лица; кад је народ доп-
није на краини и провинцијал подељен био,
онда је, и то октрисаним начином ушло у
§. 63. деклараторије, да се бирају: 25. из ми-
литарног „штатуса“, 25. из провинцијалног
„штатуса“, (ex statu Militari et provinciali.)

Но и то незнач; да избрани мора „мили-
тарац“, војник, још мање да мора официр
бити, јер би иначе стојало: ex statu militari
et civili — из стања милитарног и цивилног,
а не провинцијалног; хтела се само раз-
лика предела означити. Што је пак уобичајено
било, официре шаљати, то се лако даје поњати.
Така је била система; така стега. Ено и за ро-
мански конгрес из њивое краине нису морали
официри бирани бити.

Ако и опет на конгрес из световног реда
краине дођу сами официри, онда је узалуд пут,
труд, дангуба, и трошак. Срби из провинци-
јала нису ни дужни, предати се на милост и
немилост два сталекја из народа, кои су више
мање за владу и власт, било светску, или цр-
квену, или за обе везани. Доста је, да има и
један таки сталек. Тога нигде нема у свету,
да официри као сталек народ заступају. Ми-
слимо, да ћемо изравити јавно мишљење кад каже-
мо да избори нису на њи ограничени; ни даји кра-
ина бирати мора, ни да морају избор примити; ако
пак слободним избором поверење народа на кога
официра падне, и он се поузда у себе, да ће
не само умети, него и смети народ свој за-
ступати — нека му буде сретно.

Ми у обзиру слободу избора и даље идемо,
и велимо, да неморају у краини бирани по-
сланици бити ни из краине, а камо ли из из-
борног округа. Краина има право 25. послати,
на кога ће избор пасти, то је до слободне
воље бирача. Гдекој бирачки округ нема по-
вољи заступника, или због способности и осве-
дољеној сталности има више поверења у другом
Србину, ма овај и из провинцијала био —
мора му избор слободан, неограничен бити.

Што се свештенства тиче, надамо се, да
ће овај ма боље умети, хтети, и смети би-
рати. Ако би јим у том обзиру сметали, нека
бирају тајно — то бар за изборе заступника
није забрањено, нити је јавност бирања про-
писана.

Свештенство наше може осведочено бити,
да у нама нема свих непријатеља; ми нисмо

ни самом архијерејству нашем безобирни и
безусловни противници, но идемо на то, да се
црквено-народни одношаи наши духу времена
сходно, и по народ, и све слојеве у њему ко-
рисно уреде, и да се злоупотребљена одклоне;
но положај и община наши и свештенства
према влади и јерархији доводи ова два еле-
мента цркве и народа у сумњу код српскога на-
рода и у провинцијалу, и у краини, кад ка-
жемо: да общине и у провинцијалу, и у кра-
ини, нарочито пак у првом при избору посла-
ника, или при бирању бирача за избор посла-
ника закључе, да посланици имају са-
бор оставити, ако у краини не буде
избор слободан, и ако по томе и због
тога сами официри из краине на са-
бор дођу — другог начана немамо, да енер-
гично станемо на пут неправди, и очевидном
мајоризовању сабора чрез људе и сталекје,
кои су од владе више мање зависни. Добро би
било, кад би веће општине, нарочито оне, које
засебно посланике бирају, у напред се оградиле
противу онако ограничени избора у краини,
са изјавом, да у случају таки избора не ће
ни дати свом посланику на конгрес ићи, да то
патријарху писмено јаве, да патријарх на
основу тога може корак код ратног министар-
ства учинити, ако би ово слободне изборе пре-
чило, као што је то приликом последњег са-
бора у шајкашком батаљону, и у общте по
краини чинило. Нашој браћи официрима не-
може то неправдо бити, нити је ово увреда за
њи, нити ми то пишешо из увредљиве намере;
шта више не и због тога, што у њив лични
карактер, или њивое родољубље сумњамо, но
они су најбоље искусили, какав им је положај
био на последњем сабору, кои неће бољи бити,
ако и не буде комесара. Биће прилике, где
ће и наша браћа официри моћи и светлије и
трајније заслуге стећи за свој народ, него што се
на црк.-нар. сабору стичу. Међутим не говори-
мо о изкључењу њивоем. Са удворницама пак, са
људима, кои су кадри око једног или другог
двора корист за себе и своје присне ловити,
па ма то и са общтом штетом скопчано било,
ма због тога и саме установе трпити морале
— немамо, и нећемо да имамо посла.

Како су сад общтине организоване, надамо
се да ћемо и из њи боље заступнике, или боље
бираче за избор заступника добити, него пре,
где су поједини људи — двојца, тројца —
общтина били, и понављаше сами себе изашиљали.
Овај ће конгрес имати главни задатак, да
изради изборни ред за идући сабор, и од са-
борног реда толико, да се уреди, колико ће
на коју дијелецу, или кои крај посланика па-
сти; осим тога могао би предузети само, што
је најужније, да се забуне или сукоби до
идућег сабора одклоне.

Иначе ваљало би да под јесен, кад се пре-
ради, нов конгрес, на новом основу скуписе,
да цео организам црквенонародни изради, или
предари, заводе, закладе, и фондове народне
стално уреди.

Свесни Срби треба на све стране да прену
— јер јавни и тајни, рођени и купљени про-
тивници народа неће стојати са скрштеним
рукама, и после ће касно бити лелекати.

Зато ваља да се зарана свуда скупови
држе, и одбори саставе, кои ће се за ваљано
кандидате побринуту, да поље избора не буде
слепом случају, или потајним платкама оста-
вљено.

У Пешти 7. маја.

Др. Свет. Милетић.

Адреса магнатске табле,

примљена у седници 3. маја.

Пресветли царе апостолеки краљу!

Подпуно испуњени великом важношћу
у судбину народа засепајућег закондавнога
задатка, и одатле условљеном спасоносном раз-
витку лепше будућности отачбине поуздано
надајући се, очекиваше народ отварање са-
дашњег сабора.

С радошћу морали смо поздравити почетак
раду сабора, коме задатак не може више бити,
да укљони последице постојавшим заплетима,
него да пређе од неплоднога поља негативнога
посла правне одбране на плодно поље уст.
правне пракције, да до зредости доведе изход
погодбе сходно душевном и материјалном бла-
гостању отачбине.

Високе речи и дух милостиве прест. беседе В. В. испуњавају наша чувства, и дају ново јамство, да ће се испунити наде земалске.

Прест. беседа В. В. почиње са наглашвањем законито обезбеђеног основа државопроднопаја, и завршује изразом поузданог надања, да ће се мир и покој одржати, — и она означава она времену сходна реформна питања, којих целиходно решење битно је условље, да се тешики задатак садашњег законодавства на спасоносан начин реши.

Где у основу држ. одношаја нема сталности, и он тек што је стављен, већ се опасном есперименту мењања може изложити, тамо постаје практично изведење реформа сумњиво; док код опасности по спољашњи мир обрана држ. обстанка издржила би материјалне и душевне силе, које би се иначе могле посветити извесном напредку. Саглашавање речи престол. беседе са жељом народа даје умирујућа изгледа, да ће тај основ остати недирнут; а успешна спољашња одношења буде надежду, да ћемо моћи без прекидања радити на решењу нашег законодавног задатка.

Речи В. В. упућују нас на спасоносно уређење многобројних нерешених питања и занемарених послова, — а не на неплодно понављање свршене борбе — дакле напред, а не назад. Дубоко осећамо ми изванредну важност и неодложну преку потребу многих питања, на која је В. В. благоволило обратити пажњу законодавног тела. Исто тако видимо ми са В. В. у добром устројству, у непристрасности и брзини правосудства и у зготовљењу тачног казноног законика потребу уређења држ. живота; исто тако није нашој пажњи могао умаћи онај недостатак у сагласности, који је примећен међу данашњим устројством јурисдикија. — Страховање побуђујућа искуства последњег времена на ново су показала недостатке изб. закона од 1848; и колко одступају свађања гледом на узроке, етепен и начин лечења ових мава, уверење, да садашњем законодавству предстоји у тој ствари исто тако неодложан колико важан задатак, тим је обштите и живље што је несумњивије, да су добри изборни закони главно условље правог уст. живота.

Укидање новим искуством потврђених мава привр. закона за штампу, уређење права на удруживање, устројство реалних и хуманистичких средњих школа, као и устројство свучилишта и политехнике, — таково одстрањење остатака феудалних одношаја, које уз обзирање на добра народно-економска одношења подуно храни и светост властитости, — и обећани закони за уређење индустрије, железнице и прав. воденога издржују већином скуп ових душевних и материјалних створова, којих уделотворење иште се пре свега за развитак и подизање земље. Почем ће ови многобројни задатци отворити дуг ред законодавних наредба, можемо на прагу нашег закон. пословања В. ц. и ап. кр. В. само своју топлу благодарност изразити на отачанском стараву, које је В. В. благоволило показати са к. опасоносном развитку отачанствених послова, водећи мудрим означањем начина и средства за процветање обштега благостања наше отачевине, и видећи ми са умирењем, како међу

целим правцем владе В. В. и праводним жељама народа за прави ток заједн. послова не-обходни склад постоји, и са радости гледајући поверење, које окружава рад владе В. В. — нудимо са подуном готовошћу своје озбиљно и ревностно саделање за постизавање стављене мете.

У оквиру питања реформних и органично је преустројство горњега дома. В. В. то није за нас ново питање, јер не споминући дотичне тежње ранијих времена, које су данас чрез околности већ надкриљеним предлозима регниколарних депутација од 1790 и 1827 најсвојскији израз нашле, горњи дом више је пута најавио у погледу на потребу свога преустројства своју жељу и своју готовост.

Према морамо одгодити решително и подробно изложење нашег мишља о реформи горњега дома до доба подробне саборске расправе овога питања, ипак се осећамо да нам је право и потреба још сада рећи: колико магнати поштују пуну пијетета успомену на прошлост; колико им је уверење јако, да уздржавање њиових током векова све већма оснажених историјских права врло пажљиво поступање изискује: то ипак признају као своју неодложну дужност, да са потребним уважењем како праведних исказа историјског основа, тако и из држ. преображаја истекавше ситуације, сву своју радњу тамо управе, да се стољетна важност горњега дома у пуној искрљености одржи, те да горњи дом услед целиходног устројства, као прави и неопходни чинилац законодавства, може одговорити како треба свом опредељењу у свима одношајима.

У наше најпријатније задатке бројајемо, да и донде, кад се наредби зак. чл. 1868. 30. удоволетвори, употребимо и на пољу стварања саобраштајних средстава сваку прилику за морално и материјално развијање и снажење оне свезе, којој право оживотворење међу Угарском с једне и Хрватском и Славониом с друге стране, ми смо са тако живом радости поздравили били.

Са брижљивим обзирањем на све обзире, кои су са толиким саглашавањем са нашим мишљем у прест. беседи В. В. означени, приступићемо ми при расправљању буџета у надежди да ће се на основу уређења са тим у свези стојеће порезне системе јавни терети чрез по могућству праведно, по кадроби порезној разрезано подељење и чрез отварање нових извора за приходе лакше сносити.

В. В. опомиње нас у завршујућим речима Ваше прест. беседе на дужност самопожртвовања, која често тек у признавању будућих племена своју награду налази. Ми за нас при-мамо ту опомену, која је многостручним искуством политичкога живота оправдана. Но под-носели В. В. израз свога страхопоштовања и неуздране привржености, дубоко осећамо, да чувства благодарности и привржености нечекају истом на развитак идућих времена спрема вла-дара, који сву своју снагу посвећује усређењу своих народа и несечином испуњењу свог озбиљног владарског позива.

У осталом себе препоручујући милости В. ц. и ап. кр. Вел остајемо.

сваки смејати, јер каква би то била „рештаурација“, да се неби точило вино и ракија? Но, и тај би рештауратор ондак пропева! Напротив „Напредак“ је сасвим задовољан и с вином и с ракијом, само није с рештаурацијом, ал опет зато доказује, да је он изабрао градоначелника.

Мађарска влада изјављује у својем отпису, да „повраћа права вароши Новог Сада.“ Даклем права су наша мађарској влади тако мучна, да мора да их повраћа. На кад су јој тако мучна, зашто их је онда узимала (ајземовала)?

Али тиме, што је уклоњен кр. комесар из Новог Сада није верујте ништа много изгубљено, јер одмах са тим дође у Нови Сад, као што читамо не само у озбиљним политичким листовима, него и у „Напредку“, г. Петар Димитријевић обсе на р, који је ученик чувеног чаробног вештака Воска, с којим је путовао по Европи, Азији и Паприки, те тако се од њега можемо надати хитријим и вештијим обсе на ма, него што смо их имали прилике видети и код његовог предходника г. комесара. Тако на прилику може бити да ће он међу осталим вештинама показати новосађанима и ове:

Кад се новосадски „заухахера“ једно јутро пробуде а оно наједанпут нестало читавог оног дуга, што су та дужни држави, што им је оно 1848. год. порушила куће над главом, а у исти мах направи се од тих дугова брег, који би јачачо допирао до облака.

Друга обсе на ваљда ће бити ово: новосадска калдрма премести се у један мах у Руму, а румска у Нови Сад. У овој обсени то би био најлепши виц, што нити би Новосађани приметили да сада имају румску, ни Румљани да имају новосадску калдрму.

Трећи хокусхокус госп. новог обсе на ра

ДОПИСИ.

П. — У Берлину 5. маја. Сад кад се у Европи бар у овај пар страх од рата утишао и кад је сам Маршал Нил погледом на предстојеће француске изборе језик увукао, увија се међутим једна стара, већ готово седмогодишња распра међу Енглеском и Америком у озбиљнију одећу.

Непријатељство међу сродним народима обично је страшније него међу странним, за то имамо у нашој старој повесници пример у Бугарима и Србима, у новијој у Србима и Хрватима. Па тако и америкашки народ мрзи Енглеску више но Француску, ма да су му обе европске државе за време грађанског рата једнаку неправду чиниле, ма да је управо Француска опасни план измислила, да у сајзу с мекхиканским подухом однеће јужних држава од североамериканске уније позитивно погпомаже, план, који само за то није Лују Наполеону за руком пошао, што се није Енглеска усудила, да га тако далеко прати.

Нема сумње, да се енглеска влада у грађанском рату ребељима наклоњена показивала. Она је заједно са Француском Југ за ратујућу силу признала, прогласила се неутралном за обе партаје и чинила је или допуштала све, што је ролским државама у корит ишло. Енглески агенти градили су југовцима гусарске бродове, у енглеским лукама оружаше се, са енглеских обала пушташе се на море, да трговину уније на мору униште. Американци протестоваше енергично против потпомагања ребеља, много пре но што се победа ратвала. Већ године 1862—63 иззавало је: то питање међу Сјурдом и лардом Русљом врло озбиљну препску. Америкашки министар чувао се истина при тадањем стању уније, да такви накнаду штете за од гусарских бродова уништити иметак иште, паштио се само понајпре да код Енглеске забрану оружја нових гусарских бродова изради, али задржао си за будуће право, да новчану накнаду захтева и изјаснио се, да ће се на тај предмет вратити. Не беше само непосредна штета у похватаним бродовима и унишћеној трговини, што ју је партајично делање Енглеске Америци проузроковало, рат су поглавито југовци само с тога онако окорно продужили; што су се у помоћ обе европске државе уздали, што су се нарочито надали, да енглеска индустрија не ће дуго без своје вуве бити моћи и да енглески народ не ће последњу прилику, да тако опасност такмаца његовој моћи раздвоји и тим не опасним учини, пропустити. Сасвим је хисторички истина, што је сенатор Сумнер у свом последњем важном говору рекао, да би се грађански рат пре свршио, да су обе западне силе унији наклоњене биле. Доста је да само прокламацију југовског президента Девиса напомене. Изгледом на страначко посредовање побудио је своје присталице на крајње напоре свију сила.

Енглеска је прошла у америкаском рату исто као Аустрија у кримском. Плашила се, да јужно државе призна, да у рату учествује, но доста је на штету америкаског севера делала, да његово огорчење у највећој мери изазове. Погрешкама енглеске владе придружиле се још јавне изјаве симпатија за Југ од стране

биће можда ово: Једна жаба се напише да буде широка и велика као лав. Наједанпут прене и распадне се, а из ње искочи цела „напредкова партаја (!)“ с „Напредком“ заједно, који су дотле сви сакривени били у напетости жаби.

Четврта обсе на можда ће бити, а оно као изашо „Змај“! Овој би се обсени публика највећма дивила. Али још већи би био „кунст“, кад би могао г. Димитријевић својом вештином учинити, да се сваки гледалац чаробно машируком у буџелар, те да извади по који папир на књиге и листове, који су нужни и које радо чита, а који кубуре а не могу да излазе о лугу.

Али нека не мисле Новосађани, да само у њиховој вароши има обсе на ра; има њих богме и по другим великим варошима, у Бечу, Пешти, Београду, Загребу итд. Особито су славни веки обсе на ра у Београду; па онда долазе пештански, па бечки, па загребачки итд.

Насе је највећма тичу обсе на ра београдске. Кажу да су обсе на ра дипломрати. Протрама, по којем ће обсе на ра пре ставе давати, још немају никаквог, али као најважније пијесе наводе људи, који су добро извештени, ове:

1. Слобода штампе, које у једно исто време и има и нема. Неким очима чиниће се да је има, а некима да је нема. Биће врло лепа обсе на!

2. Горња и дољња кућа. И ово ће бити врло лепо. Особито ће ду деца волети гледати. После ће се дољња кућа сасвим уклонити, а остати само горња, овако у лугу; а деца ће се одма селити оне приповетке: Чардак ни на небу ни на земљи.

3. Повратак „Видов-дана.“ Ово до душе неће бити ништа оригинално, него ће бити само обична „Maskenzug“, који се пред

већег дела енглеског народа. Адресе мира шиљале су североамериканцима, скупљали су се прилози за југовачке заробљенике. Чим се рат за север победоносно окончао, поновљена је дипломатична распра међу обим државама са новом ватром. Енглеска је конфедерираним бродовима још око половине 1865 год. толико повлаћивала, да су се од својих гонилаца опашти могли. Америкашка је влада протестовала и позвала је све оне, да своје рекламирације предаду, који су од разбојничких нападаја ребељских бродова „Алабама“ и т. д., што су у Енглеској оружани, страдали. Учинила је Енглеску за сву штету одговорном, што је пасивношћу и небрежљивошћу њене владе постала. Америкашка је влада предложила, да се та ствар примирителном суду преда; но Енглеска је то одбацила и предложила је на против енглеско-америкаску комисију; но која није баш главно, т. ј. питање накнаде због гусарских бродова, истраживати смела. Тако се та озбиљна распра све даље и даље отлагала.

Опет дођеће неколико година, кад је Енглеска без рата била. Несрећно председништво Јонсона проузроковало је унутарњу борбу међу законодавним факторима уније. Сва Америка занимала се поглавито са преустројењем Југа и одбијањем пагубних намера президента. За последње време његове владе покушало се још, да се конфликт тако званим „Алабама“ — уговором на по Енглеску повољан начин реши. Америкашки посланик у Лондону, Реверди Јонсон, журио се са тим послом тако јако, да је сумњу својих земљака на себе навукао. Тај уговор сад је у сенату у Вашингтону са свима против једног гласа одбачен. Том приликом и држао је президент одбора за спољашње послове Сумнер, ону претећу беседу, којом је ограничење накнаде на губитке појединих приватних особа као не довољно одбацио и захтев подигао, да Енглеска мора америкаском народу као таквом губитке у трговини и про-дужењем рата учиниену штету накнадити. Нови америкашки посланик у Лондону, Мотлеј, универзитетски колега гроза Бизмарка, пријатељ је сумнеров и послан је његовим утливом у Лондон. Тако данас ствари стоје. Осећамо већ, да ће генерал на челу американке републике стоји. Да ће рат заста букнути, не можемо из многих узрока да верујемо, али неприлике Енглеске, злочесто стање Ирске, жар Фенијанаца увећаће се тим конфликтком. А на енглеску трговину и у даљој линији на трговину европског континента има на жалост данашња несигурност већ сада озбиљан утлив.

Сиротој Аустрији никако да даду мира одвод. Још се није престало дело генералштаба потезати, а већ се долази са другим сумњичењем. Никола Бетлен тврди у свом „Дипломатиче Вохеншрифт“, да оглашена трилелалијандија постоји и да пут црнога принца у Загреб није ни коју другу целу имао, него да сондира земљиште Аустрије, е да ли му се стриц у црне дане у њу поуздати може.

Раденички немири сада су још више но пре на дневном реду. У ХанOVERу беше за-истанска боја. Фракција социјалне демократије, заступљена посланицима Либсехтом и Бебелом има сад у рукама силне новце. Интересантно је, да ни саме человође не знају, од куд им

велики пост (т. ј. о месојећама) може видети у свакој великој вароши; али ће опет бити интересантно. За тим ће следовати велики пост, који незнамо колико ће трајати, али ваљда ће осванути кадгод и у окр!

Пре су пред ставе било сасвим друкчије. И они су нам друкчије представљали, и ми смо друкчије него представљали. Ал да се вратимо на Нови Сад. (Свршиће се.)

(— Брзојави. — „Још нема три сахата!“ — „Је ли погинуо...? — „Многоја љета!“ —)

Електрична жица, што се повлачи на великим моткама по свакој напредној земљи, и по којој се на далеко пише, та жица имаде својих благослова, јер се за тили часак може на далеко знати, шта се где догађа, да ли је који „велики“ муж отишао у купатило и када ће ићи, да ли је овај или овај принц или ова или она принцеза изгубила кљавицу, да ли се спремају кукавном народу нови синдири итд. А брзина, са којом стичу брзојави, у толико је већа, у колико је у којој држави мање „предосторности“, којом се брзојави „званичним путем“ и у „интересу јавног реда и мира“ најпре добро проуче, пре него што се пошаљу онамо, куда гласе.

Али крај свију благослова, што их има човештво од те муњевите жице, ја зато опет са неким особитим погледом и неким особитим чувством узимам у руке брзојав, који је мени управљен.

Та ми мали људи, који не располажемо са срећом, судбином и са будућношћу народа, који нисмо посвањани, да нам се на мах јавља, да ли се народ у овом или оном крају усудио да буде незадовољан и да устаје против насилја и тираније, ми мали људи, који не стојимо у свези са шпионима и поткавачима, него

Подлистак „Заставе“.

РАЗГЛАГОДСТВОЈА.

III.

Од свачега по мало, а из целог ништа.

Кад човек чита какав леп и занимљив роман у којем периодичном листу, а он једва чека да дође свршетак. За то ја држим да је и делање кр. комесара у Новом Саду морало бити новосађанима врло лепо и интересантно, јер су једва чекали да дође свршетак. И свршетак је ово дошао; само ја сад преврћем све редом појетике да докучим, да ли је делање г. Хастума било роман, или трагедија, или комедија. По овом дугом предугом трајању радње и по овим подекојим романтичким сценама (Владимир у заточенију, Пишковић бежи кроз кукуруз у новосадском хатару, ноћне патроле и „рац иштен“, варошки капетан и блуднице итд.) рекао бих, да је све то било класичан роман, каквог ни Пол де Кок није написао; али сећајући се, колико је трагичних момента бивало за време; док се делање г. комесара развијало, судно бих, да то није био роман, него један низ трагедија, којима катастрофа лежи још у будућности, јер јунак још није каштигован за своја безделија; с треће стране ствар сматрајући буне ме опет толике комичне сцене и толики људи са страстима и мањма, које све опет даје штоца за комедију. Тако дакле ја још нисам на чисто с тим стварима, али мора се признати, да ствари нису ни биле чисте.

Даклем свршена је и рештаурација новосадска. „Застава“ није право што се у римокатоличкој порти онако живо пило, и у оште што се точило вино и ракија, кад је била рештаурација. Ал на ово јој се мора

благо стигне. Владини листови рекли би кад тај, да су то велски ђемери. Професор Евалд изабран је ономад у Хановру са 8845 од 15.174 гласа за посланика у Рајхсрат. Бизмарк ће се јако радовати! — Сутра се састаје овде општина немачких учитеља и педагога.

а. — У Новоме Саду 8. маја. — У овом листу није још ништа, или можда тек врло мало саопштено о скупштинама овдашњег мајстрата и варошког претставништва. Како је ова варош девет месеци стењала под притиском изузетног стања, то се за цело то време није држала ни једна скупштина општине, а силни се посао нагомљао, те се сад морала једна скупштина за другом држати. У ове три недеље дана, од како је изабрано ново мајстратско и ново представничко тело, било је већ пет скупштина. Ја ћу у кратко да вам саопштим рад свију тих скупштина. — Прва скупштина држана је 22. априла. На тој је скупштини изабран средоточни одбор за избор земаљског посланика, о чему је већ у овоме листу јављено. На истој скупштини изабрани су Фрања Туша варошки писар и Ђорђе Дерра за почасне подбележнике. Даље су бирани стални одбори из средине претставништва, и то наиме — економски одбор од 20 чланова, који се уједно има старати за подешавање вароши, за сиротињу и болнице, за годишњи прорачун и суперрелизиви год. рачуна; правни одбор са 11 чланова; здравствени одбор са 6 чланова. Поред ових одбора постојао је досад и школски одбор. Но како се по новодонешеном школском закону имају до жупанијама устројити школски одбори за целу жупанију, у којима ће и кр. вароши заступљене бити, — и како је већ новосадска варош од стране владе позвана, да предложи од своје стране способне особе за тај школски одбор претставништва бачке жупаније, које ће избор поменутог одбора 30. априла т. г. да предузме, — то се реши да се никако и не бира посебни школски одбор за ову варош, него се изашло градоначелник Стеван Брановачки и вел. фишкар Јов. Радовановић, који су и иначе жупанијски представници, у Сомбор, да при избору одбора за целокупну жупанију варош ову заступе. — На истој скупштини прочитан је отпис кр. повереника, у коме исти јавља, да влада нема ништа противу тога, што је варош рада, да новосадуку реалку у обртничку школу преобрати. Та ствар издана је на промоврење одбору, који се још пре у тој ствари склопио. Осим других ствари прочитан је још и отпис кр. повереника, у коме влада ниште извештај о парници закупаритске земље. Ова је ствар предата одбору у коме су Милош Димитријевић судија, Јов. Радовановић вел. фишкар, и др. Стева Павловић. — Друга скупштина држана је 26. априла. Најважнији предмет на њој био је порез доходарине. И у тој ствари изабрана су три одбора, — један што ће бити на руци сегорског изасланика, да се учине припреме, други, што ће порез измењати, и трећи рекламациони одбор. — Трећа скупштина била је 30. априла. На овој је прочитан отпис министра унутр. послова, којим решава Фердинанда Аста од дужности краљ. повереника.

само са својим родитељима или можда још са којим пријатељима, нама се увек учини, да ће нам брзојав донети жалосну вест, јер брзојав код нас малих људи управо готово тога ради само постоји.

Али није само брзојав, што је мени урањен, што у мени буди тако чувство. Кад год видим ношу, где журно иде да брзојаве разноси, и кад год видим у његовој руци нагомилане брзојаве, а мени се некако увек учини, као кад се овакви ставови излазе из руке ношине: „Отац је на умору! Таки кући!“ или: „Ако си рад да видиш још једанпут брата, а ти се пожури, јер је на умору!“ или: „Син вам је на умору! Брзо горе!“ или: „Син вам је у очајању због многих и силних — дугова; пошаљте 500 фор., или дођите сами одма горе, да се не доси каква несрећа!“ итд. Тако ми се увек чини, да стоји у тим брзојавама. Наравно, да се јако варам.

Та у такој великој вароши, као што је Пешта, стижу брзојава од разних садржаја, али нема ни близу тако жалосних вести, као што се мени чини. У место тога могли би се овде читати од прилике оваког садржаја брзојава: „Нови Сад је ваш, т. ј. ваш, у којима је Нерсби сигурно одржати победу. Ми смо своју дужност учинили. Доказ тога ради је и „Напредку“, где на сва уста тврдимо, да су Срби у мањини са 200 гласова! — Овај или: „Немајте брете! Ми већ „стражаримо“ да се народ не отме; па зато вуцемо плаћу!“ или: „Наредба, којом се Аци Поповићу збогу смањила месечна плата од 100 фор. на 40 изазвала је у њему сторчење. Одступа од „Комерца“. Њиме губимо највећег лармадију и посвача!“ или: „Ужњим срцем јавља В. Е. да је владин кандидат пао у пркос највећим пресвјата и у пркос свему напору нашем. Већак роб Ваше Екселенције: Д—р В—в“;

О томе отпису већ је јављено у овоме листу. — Ту се покренуло и питање о жељезници која се има до Новог Сада повући, и то услед тога, што је дотични конзорцијум позвао варош, да му ова буде на руци у грађењу жељезнице, — и том је приликом у начелу изречено, да је варош готова и највеће материјалне жртве у помоћ принети, ако само дотична друга интересима вароши одговарала буде. Пово се разговор и о несигурности, која је у вароши у последње време завладала била, те је решено да се број полицијног особља помножи и да се са оружјем боље снабде. Један од представника заподео је питање о телеграфској жици, која је кроз Ђурчијски сокак повучена, те телеграфски дирекцијско сметају великој комуникацији тога сокака. Пошто телеграфско звање несме по својој вољи кроз главне сокаке вароши балване подизати, који вароши руже, то ће се дирекција телеграфа упатити с чијим је допштењем повукла жицу кроз поменути сокак. Уједно се поведе и о тиме разговор, како су се телеграфско звање и пошта склонили у онакве крајеве вароши, где се свет најмање служи телеграфом и поштом, а отишли из средине оног дела вароши, који их највише треба. Закључено је да се у овом предмету потужи министарству. — Четврта скупштина била је 3. маја. На њој су поднели извештај изасланици, што су у ствари школског жуп. одбора у Сомбор ишли. По том извештају Нови Сад би по саразмеру свога становништва према становништву целе жупаније једна с једним чланом у школском одбору заступљен био, но ипак су му одобрена два члана, које има варошко представништво са мајстратом изабрати, — и одмах се изабери др. Јован Суботић и Павле Балда, а у случају да се поменути неби хтели тога примити, првог ће заменити Антоније Халић, а другог Гавра Белохорски. — Даље је још решено да се кадрили темерински друм, и да се на захтевање владе ликвидују благајнице. Пошто је мајстратско особље за грдни посао ликвидације малено, узима се за сиротињску и судску депозитну благајницу Д. Кончек. За евиденцију дужника државног зајма узет је пензионисани сенакор Т. Трифковић. — На истој скупштини отишло је и одобрење статута за господаре кућа и за укућане. — Пета скупштина држана је 6. маја. Главни предмет ове скупштине био је издана школе. Једногласно против само једног гласа решено је да се српска основна главна школа зида у никокалевој порти, и цела се ствар преда одбору једном, да овај поднесе гл. скупштини план и прорачун трошка. — Читала се још и молба овдашње јеврејске општине, у којој ова моли да јој варош притече у помоћ у плаћању учитеља. Ова молбеница изазвала је дугу дебату, и дебата се окренула поглавито на питање, је ли нужно да и даље постоје вероисповедне школе, и да ли треба да их варош издржава. Пошто је ово предмет врло важан, то се скупштина сложила у томе, да треба да се о поменутом предмету разговара, — али да се због важности његове исти на идућу скупштину одложи. Што се молбенице Јевреја тиче, реши се у начелу, да је варош из обзира правичности готова по-

или: „Сви покушаји осујећени, да се обори Светозар Милетић. Народ уз њега, одушевљен. Молимо краљевског комесара, да би се народ научио памети. Субсидијум не треба нипошто одобрити!“ или: „Протест против Милетића тешком муком потписан, молимо хиљаду фиринти, да се приложи, јер овде не можемо накупити ни хиљаду новчића!“ или: „Милетић је у Мокрину говорио противу краља, тако веле барем они који су глуви, те нису чули речи Милетићеве; ја сам спремно тужбу противу њега, ма да се нисам смео показати, да сам жив, кад је Милетић био у Мокрину. Јунак Аркадија Веселиновић, мокрински нотарни бележник“ итд. итд.

Ето такви брзојава стигше у Пешту; а видите, да нису ни близу, као што се мени чини. Кад сам баш код брзојава, да споменем још два, што сам им видео садржаја њиховога својим очима. Ал ту се већ мора мало нешто рећи унапред.

Било је први дан римокатоличких духова, баш овог дана, када је у „Елспот“ упишао један врло глуп чланак од Чернатовије, који иначе занимљиво пише: дакле тога дана око пола девет сахата, било нас је деветоро око једнога малог стола у гостионици, где смо првађали вече.

Бура, облаци, густи и црни, претили су читаће после подне, као што већ одавна прете српском народу, па зато остадосмо на нашем обичном месту — код своје куће — и не одосмо у пољану, где се весели народ. Како друштво, такав и разговор.

— Јеси ли читао чланак Чернатовијев? — Нисам, а шта је у њему? — — Глупост! Назвао је свој чланак: „Још нема три сахата!“ па изводи у њему, како је Светозар Милетић поравно са понављањем питања народности, и како је требао чекати, док

моћ им пружити, али пошто је тај предмет се питањем, које је на идућу скупштину одложено, у свеви, одлаже се коначно решење и ове молбенице до идуће скупштине. — Даље је долазило на среду порез кућарине и предлози санитетски дра И. Јојкића. — Др. Стева Павловић поднео је извештај о парници против Коде и Мачванског, и предлаже да се одустане од парнице, пошто тужба није по одређењима закона начињена, и пошто јој и сам основ не ваља. Скупштина усвоји предлог, али и задржи себи право за нову парницу. Читани су позиви боршодске и ноградске жупаније, у коме прва позива ову варош да потпомогне њену представку код владе, да престану досадња општински мерици, и да исте влада поставља, а ноградска жупанија позива опет да се ради око тога, да се уведе једна општа државна полиција. Пошто би и једно и друго повредило аутономна права ове муниципалне, то се исти позиви одбијају. — Ето то је рад од пет скупштина, осим многих других наредба и закона, што проглашења ради стижу. — Осим овога чекају још много важних и замашних предмета да дођу на ред, као што је н. пр. зидање нар. позоришта, — и жељимо да се ови што пре предузму. — Овде нам је још и дужност приметити, како III. и IV. четврт ове вароши највећи контингент у представничке скупштине дају, а они, који су по саразмеру највећа заступљени, и којима је мајстрат тако рећи у комшилуку, слабо се труде да своје најлепше грађанско право врше, — јер било је скупштина где је I четврт само с једним или с двојцом чланова заступљена била; а треба и на ум узети да је нашим тежакима много незгодније у ово време послове своје напуштати, па ипак и ту жртву опште ствари ради принос.

Из Срема 7. маја. Из „Заставе“ видимо, а и с друге стране чујемо, да ће се зацело с почетком јунија сазвати црквено-школски сабор у Карловцима. Јуни се већ приближује, а из „Слона“ још се ништа званично нејавља. Овде се сваки чуди, што се већ нису досад расписали избори, да се народ посаветовати може, кога ће за своје посланике бирати. Ал да „свети оци“ зар у тој нади живе, да што се краће време остави за избор посланика, с тим ће боље избор по њих испасти. Но нека их, нека живе у тој нади; ми смо пак уверени, да се ма како кратко време одреди за избор посланика, да ће ипак народ знати онаке људе за посланике изабрати, кои ће ју знати хтети и смети сваком истину у очи рећи и за бољак и напредак нашег народа у црквено-школском погледу заузети се.

Ако је истина, што се говори, да ће се овај сабор састати по досадањем начину, и да ће имати пре свега да сачини изборни ред, онда треба добро узети се у памет, кога да бирамо за свог посланика, јер знамо да је изборни ред срце и душа сваког сабора. Где је добар изборни ред, ту се што и очекивати може од сабора, а где он неваља, ту је слаба тајда од њега.

Сремски народ треба овај пут да пошаље у сабор независне људе, а не чиновнике као

се мало већи жагор подигне у саборској радњи, те, да не упадне тако јако у очи — Еврпци, да је у Угарској мађарски народ, који је — доста великодушан, да гази друге народе и народности.

— Збоља је то у том чланку? — Та на то излази; него се то тек мора рећи, да сада овом приликом не нападају мађарски листови тако на Милетића, као пре; мора да су извештени, да није с а м, ма да је сам поднео предлог за адресу, него да је уз њега и народ.

Сад се прекине разговор о томе, јер је ушао онај, што је за данас јединац у мајке. Сео је у друштво својих младих пријатеља, који га запиткиваху о разним стварима, а он им је одговарао, учео их је и поучавао као учитељ своје ученике.

Усред живог разговора падне нашем брату Ј. ситна књига на крило, али књига, што је плаветним плавазом написана, и од које се ја страшим, кад је год погледам.

Брат Ј. је отвори и стане читати. Сви смо упрли очи у њега, е да ли би му могли са лица читати, шта је, што се пише из далека и по жици. На први мах нам се учини, да се то не тиче њега самога, него нас свију, читавог нашег народа.

Кад пројурни погледом садржај те чудновате књиге, а он се горко насмехне. — Шта је? запиташе га браћа у један глас, јер нас његов осмех још већма увери, да се и нас тиче садржај тог брзојава.

— Ево читајте! — „Из Београда и Панчева питају је ли погинуо...“

Ко? Он? Јединац у мајке? — И нама се нашара око усана горак осмех, али нас обусе уједно и језа на саму помисао, да се тако што и говори,

што је последњег сабора радије. Истина, д. је тада од владе велик притисак био, но ми питамо, дали то може оправдати сремски народ, што није тада независне људе, за своје посланике изабрао? Ми видимо, да неможе.

Где је само свестан и сложен народ, ту непомаже притисак владин. Сетимо се само шта неради влада у Чешкој при избору посланика, па ипак неможе ништа да победи тамо, где је већина Чеха. Па и Нови Сад служи нам за пример, шта чини свест и слога народња. Народни свештеници треба да поучавају народ, да људе поштене, свестне, независне и научене бира за своје посланике. Особито народни свештеници из крајине, треба да обавештавају народ, да небирају официре за посланике, кои несмеју своју слободну вољу изказати. И црквене општине, треба добро да пазе, кога ће за своје поверенике при избору посланика бирати и дати им упутства, како да се владају при избору.

Неможемо пропустити, да коју и сремском свештенству нерекнемо. Знамо да су сремско свештенство на последњем сабору заступала два проте. Истина, да је и при њином избору био притисак из „двора“, но морамо признати, да се сремско свештенство тада показало слабим. Како су проте посланици заступали свештенство, знамо добро. Они видећи, да ће ју по закључцима саборским боље живити моћи него пре, напустише своју „мену“ браћу.

Ево сад се даје сремском свештенству прилика, да покаже, јели дорасло, да се отргне надмоћна калуђерског. Ми се надамо, да ће доду се бар млађи свештеници самосталнима показати при избору, и изабрати онаке свештенике за своје посланике, са којима се нећеју стидити морати, и да се при избору нећеју осврћати на љубимце калуђерске.

Ово последње време чујемо да се држао свештенички збор у манастиру Гргетегу. Шта је на њему свршено, незнамо, јер нисмо имали част на њега позвати бити, а треба знати, да је на њему само овај приступа имао, кои је позвао био. Наше је немеродавно мњење, да манастири нису за зборове свештенике. Зборови свештенички треба да буду независни, и на њима не требају нам дворски калуђери, јер познавајући наше свештенство, уверени смо да пред дворским калуђерима несме изказати, шта га тишти, а мислимо да је већ крајње време, да и сремско свештенство покаже једном да је сито калуђерске части.

Ово су мисли једног сремског свештеника о избору посланика и о свештеничким зборовима, кои ће мисли своје опшарније сремском свештенству при самом избору по чланика саопштити и позвати га том приликом, да се у Срему што пре уведе слободни свештенички зборови.

У 4. броју 5. маја. Две ваљане новине сам чито у 37. броју „Сегеди Хирудо“ а и 50 бр. Напредка, да се описује долазак нашег Милетића у Сегедин.

У „Сегеди Хирудо“ стоји, „како је један цуг из Баната састојећи се из 11-12 кола дошо пред Вагнерову гостионицу викајући: „Живно Милетић!“

Над цугом се вила два српска народна

Само он, о чијој је глави реч, само је он равнодушан.

На брзо се умиримо и ми. Од куда да се распростире таки гласови чак по Београду и по Панчеву? Шта је цел, да се така лаж додаје? Мора нешто да се смера тиме. Да није ово, да није оно! Така питања и такве мисли занимаху нас неколико тренутака.

„Из Београда и Панчева питају је ли погинуо Милетић? Одговорите одма!“ Ево и одговора:

„Oder was! Пригрзао им се језик, који распростире. Милетић жив и здрав. Дали сто нам прилике да му наздравимо!“

И оде одговор, а у нас се врати разговор од пре.

Па и гроза нам је прешла, јер нам се само наше телесно „ја“ потресло, душевно је било на миру, јер је знало, да „дух његов погинути не ће!“

„Longus est ordo juventutis Serbicae, idem decus post me petentis!“ може клицати дух његов.

Ето видите на какве нас мисли доведе ситна књига, што из далека и брзо стигне амо, те паде брату Ј. на крило.

— Браћо! — рече један брат што уђе сад баш унутра држећи у руци другу ситну књигу — „Београђани и Земунци питањем за Милетића тугом грозе...“

— Живео Милетић! — упадемо му сви у реч; и сад смо му наздравили, као што у одговору рекосмо.

Не бесмо сами, па зато и не беше громкога „многа љета“; али је зато било збора и говора, што ће га у своје време чути и народ, те ће му онда отпевати и „многа љета“, да ће се чути чак до ушију „помодних силедија“.

С нама Бог! у Пешти

барјака, и једна првена марама натакнута на један штап. „Kék kalapu“ Miletics Vajda пред споменутим гостијоницом сиђе се, и на његову почаст опет се заори народна гајда, (duda) а одушевљена пратња ситни народно коло на со- каку, — одавде оду ч ручајућу собу, да даље терају забаву. — Дакле новосадски расградона- чалник и Панслав пророк овамо је одлутово у Пешту, да заузме посланичку столицу. — Пише да ни су тели на Ћуприји платити, ал ни арендаш није био таки лојалац човек да окрњи приход свој за лепоту кék kalapu Ми- летићеву, па зато и без воље морали су пла- тити, — пише даље да је гарда тако одушев- љена била, да у вароши са пуцањем су по- пратили радостан усклик: „Живно Милетић!“

А код пајташа „Сегеди Хирадо“ у „На- предку под (Г) и ове речи стоје: „Није ли то срамота и стид, кад неки без сумње „угрејани“ тобоже родољуби са уредником „Заставе“ Бог пека их пита одкуда са 6 кола у Сегедин у подне и наред сокака уз дражење и певање итрају да се сав Сегедин слегне, те мисли, да ови странци можда за новце играју, или можда каку комедију собом носе! Жалост је то, кад се тако јавне саблазни чине и међу такоом браћом по две до три мантије и ћеле- пуша као што чујемо нају се.“

У „Сегеди Хирадо“ називљу се ваљани Србли Крстурчани гардом и цугом, — а зашто? Зато што су милот нам Милетића, свога посланика са тробојним народним барјацима одушевљено и поносно допратили до Сегедина.

Сиром „Сегеди Хирадо“ како га вата љу- та грозница, та он је мислио да је то све истина што његови повосадски брудери и ба- ратом урани на сва уста трубе, — како се превари, кад је имо прилику увидити, да срб- ски народ једва је дочеко свог Милетића да загради. — „Сегеди Хирадо“ је мислио, да у Сегедину само nemzeti zászló може се вијати, ал ево изненада два рацка барјака. Али нека се ништа нечуди „Сегеди Хирадо“, јербо он и његови једно мишљани су криви, та зашто су дали на прошлом угарском сабору толика права раццима, да могу барјак свој кроз Сеге- дин носити, — а да су још друго што дали, ја не знам!

Где муке његове, није доста што га н-ћу у сну свуда Vajda прати, није доста што из петини жила виче: ево Панславизма, него је још морао у Сегедину на јави видети, ил бар чути, да је ту „a kék kalapu Miletics Vajda, a pánszláv proféta, па још шта више, место да га с камењем побљују, а њега Срби одушев- лено прате.

Мени је здраво мило што је у „Сегеди Хира- адо“ тако лепо крштен наш Милетић, — ал морам и то признати, да сумњам да је „Сегеди Хирадо“ врач, али лако може бити да је погађач.

Кад је Милетић долазио у Сегедин, код Ћуприје нико није заиско плату, па баш о том се и сам наш Милетић распитивао, зашто је то?

А што је Милетић расградоначалник, о том није нуждно ни проговорити, јербо смо отом са свим на чисто, и боље смо извештени из други ваљанији новина о новосадском градоначелству, него што би нас могло „Сегеди Хирадо“ с ње- говим новосадским брудером и баратом урамом известити!!!

На оне у Напредку под (Г) паписане ре- дове имам јавити, да уредник наше „Заставе“ тек после 4 сата после подне је прошо кроз Сириг праћен од Јосефовчана и Крстурчана и тек после 5 сати је стига у Сегедин. Пратници нису ни 3 четврт сата се бавили, него одоше кући. Воле би знати какву срамоту и какви стид је нашо у том г. Г., што су бирачи свог по- слааника до Сегедина пратили. Он каже да неки угрејани тобоже родољуби са уредником „За- ставе“ Бог пека их пита од куда са 6 кола су дошли у Сегедин и у подне наред сокака играли, а његов баратом урам вели 11—12 кола, — сад коме да верујемо? г. Г. метише руку на срце и припознајте, да сте ил ви ил онај који вам је јавио, били угријани. Незнате од куда су дошли у Сегедин ти тобоже родо- љуби, но немојте ни здраво истраживати, јербо Србљину доста је знати, да није извод Флато- вог барјака дошо наш Милетић, доста нам је знати да су Милетића ваљани Крстурчани до- пратили, ако баш неверујете, питајте г. Крстур- ског, бележника Ђирића, он ће вам осведочити. Како сте могли, ил како су вам могли јавити да се у Сегедину у подне играло и певало? На то само то вам могу казати, вратите капару оном од кога сте примили, јербо као што реко, наш Милетић је само после подне стига у Се- гедин, а онај који каже, да се у Сегедину у подне од стране Милетићеве пратње играло, тај пб сеоским нашим обичају речено буди лаже, а лагати много већа је срамота и стид, него што ви нама пријасасте.

Жалите што међу такоом браћом по две по три мантије и ћеленуша нају се. — То вам верујем, ал тешите се тим што има још више њи који жале, што нису све мантије и ћеле- пуша под њиновом заставом, што нису сви при-

стали, да пријају отров, да мили свој народ и род отроју и у зло бају. Знаду добро свеште- нници да у народу живе, од народног зноја, па зато и оће свештеници да милом нам ро- ду служе, зато се и деле шњима како у ра- дости тако и у тузи.

Они мантијашу су били Јосефовачки млади свештеник Павловић и сирижки поп Пера, први је одпратио нашег Милетића до Сегедина, а други је дошо са Сирижанима да позову Милетића да дође у Сириг.

Толико сам за нужно нашо јавити бруде- рима и баратом урам-има у атар истине. —

Јављам још, да на нашу молбу, — коју су подупирали, и г. др. Видак из Кикинде, г. Жи- вановић из Новог Сада и г. Недељковић Бока из Меленаца, наш Милетић опростившише од сегединске ваљане омладине — који чим су чули да је у Сегедину наш Милетић одио су дошли и поздравили га, да је дошо у Сириг, и одавде после 5—7 сати бављења оде у Пешти, оставивши међу нама незаборављени спомен, јербо смо оно кратко време, док је међу нама био, сасвим братински провели тако, да од нас ни један неће заборавити у свакидашњој својој молитви рећи:

„Боже поживи нашег Милетића!!!“

Интерпелација

на г. министра председника о интен- цији аустријско-угарске спољашње владе према Босни.

Пошто сам из поуздани извора дознао, да царевинско ратно министарство у Бечу путем резервата по граници сирам Босне распитује, колико има у краини ерарски кућа, које би се могле за војене шпитаље употребити, ко- лико има лојални људи, који би хтели своје домове за шпитаље употребити дати, и пошто се у общте у Краини сирам Босне распрострео глас, да Аустрија намерава Босну заузети, што се ни мало не слаже са званичним изјавама аустријског министарства спољашњи дела о мирним интенцијама у общте, а нарочито о том, да на окупиацији ни на западу ни на истоку не мисли, то обраћајући поворност уг. владе на горњу околност, која духове суседни на- рода узнемирати, и мир озбиљно компромито- вати може, стављам на министра-председника следећу интерпелацију:

- 1.) Да ли је уг. влади, а нарочито г. ми- нистру-председнику познато, да се у Краини онаке очевидно на рат слутеће припреме чине?
- 2-го да ли је намерно, свој уплив на над- лежном највишем месту употребити, да се ау- стро-мађарска дипломатија у сваком случају према истоку политике немешања, и сирам Босне нарочито политике неокупирања при- држава?

У Пешти 8. (20). маја 1869.

Др. Свет. Милетић.
Башахидског срева заступник.

НОВИЈЕ

— „Преси“ брзојављају из Пеште да је Андраши пао с коња; гроџа су однели кући, ал ипак је изван опасности.

— „Политици“ брзојављају из Љубјане да је габор у Вишмарју сјајан испао усприко Мижи. Преко 30,000 душа учествовало је. Све одлуке једногласно примљене, особито оне, које захтевају образовање словенске круновине. Ту су били заступници из сви- ју предела, особито из Штирске и приморја. Преседавао је др. Блајаје. У Љубљани ве- лико одушевљење.

— „В. Абендпост“ опроврчава вест да је промењена она тачка у престолној беседи о њемачкој ствари.

„Вавдерер“ доноси вест из Париза, да цар Наполеон преговара са Прусима о анексији једног дела Белгије; зато би имали и Пруси један део Холандије добити.

— Један земљотрес сасвим је орушио спорадско острво Сими; хиљаде људства о њим је пропадо.

— Порта је примила 7. тек. новог србског заступника на најпријатељскији начин.

— У Цариграду ће одсад један независан бугарски архиепископ седети, који ће неза- висно управљати бугарском црквом.

— Романске новине „Албина“ забрањене су за Угарску.

— Олет се говори да ће цар Франц Јосиф ићи у Цариград.

— У Лембергу мноштво грађанства из- чекивало је рајхсратлије са „демонстрацијама не- одобравања; ал су посланици на предстајци изашли, и тако избегли демонстрације. Кнез Салџеа због полашања рајхсрата прама пољач- кој ствари оставио је службу земаљска маршала.

— Из Мадрида од 7. брзојављају да се је започела дуга дебата тог дана о форми влада- вине. Веројатно је да ће већина за монархију бити.

— Под морски телеграм између Сире, Зеје и предгорја Сунџа ови дана биће готов; из- међу Краја и суве земље већ се упутио.

ПОЗИВ

у ванредну главну скупштину српског ново- садског певачког друштва, која ће се држати 15. маја ов. год. у 8 сати пре подне у новом стану матичном. Позивају се дакле сва г.г. чланови како певачи, тако и помагачи да из- воле у скупштину доћи.

Ђорђе Кода,
председник певачког друштва.

Својим родитељима и пријатељима јављам, да је неумитна смрт, данас у очи св. Николе моју добру жену **Савцу** рођену пл. Јеремић — уграбила, оста- вивши ме уцељена са шесторо нејаке деце.

У Товарнику.

Младен Г. Б. Поповић.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

У Новом Саду 10. маја. Жито 85 фун. 3 ф. 60 н. средње 79 фун. 3 ф. 20 н. Наполица 78 фун. 2 ф. 80 н. средња 74 фун. 2 ф. 40 н. Јечам 68 фун. 1 ф. 73 н. 80б 45 фун. 1 ф. 40 н. Кукуруза 84 фун. 1 ф. 66 н.

Пешта 8. маја. Шеница банатска 83 фун. 3 ф. 45—3 ф. 60 н. потисна 83 фун. 3 ф. 55—3 ф. 70 н. Бачка 83 фун. 3 ф. 45—3 ф. 60 н. Гаж 80 фун. 2 ф. 85—2 ф. 95 н. Јечам 72 фун. 2 ф. 35—2 ф. 60 н. 80б 50 фун. 1 ф. 75—1 ф. 85 н. Кукуруза 84 фун. 2—2 ф. 5 н. Проја 80 фун. 2 ф. 30—2 ф. 50 н.

ОГЛАСИ.

Стецај.

Од магистрата ол. кр. вароши Новог Сада расписује се овим стецај за место варошког баштована, које је скопчано са годишњом пла- том од 300 ф. и грејниом прихода од свих варошких башта. У дужност баштована спада: обдржавање у добром стању варошког шета- лишта, објеловање вар. дударе и вар. војни башта, поучавање школске младежи у калам- лељу и надвор над дрвма поред друмова.

Проситељи имају своје молбе до 10. јун. о. г. код овога магистрата поднети. При јед- наким својствима увеће се већи обзир на оне, кои србски, немачки и мађарски говоре.

Из главне скупштине магистрата и пред- ставништва, која је држана 8. маја 1869.

Стеван Брановачки с. р. градоначелник.

Конст. Трижковић с. р. вел. бележник. 107—1—3

Објава.

Од стране суда као грунтове власти ол. кр. вароши Новог Сада овим се до общтег знања до- ставља, да ће се усљед правомоћног закључка овога суда од 27. фебруара 1869. бр. 5. у овршеној ствари Аврам Леона против Ђорџа Ползовић због дужни 2000 ф. и аустр. вредн. с. в. с. неопретно добро Ђорџа Ползовића као земља под парц. бр. 4554—4556 у Новом Саду, коју је земљу Димит- рије Ползовић купно, али условије куповине ис- пунио није, на јавној есквентивној реслицитацији, која ће се дана 19. јулија 1869. у 9 сати пре под- не у магистратској дворани држати, на трошак и опасност купца Димитрије Ползовића у то и ис- под процене продавати, и да по условију продава- ња од 29. октобра 1866. остати се има.

Уједно се примечава и то, да се условија под коима ће се горе именовано добро продавати, код суда овог читати може.

У Новом Саду 19. априла 1869.

Ђорђе Алексић сенатор.

110—2—3

Онима који баште вољу.

У парцелу под бројем 4366—69 на ша- начки сокак у Новом Саду упирући пе- слики део земље најбоље 14²⁶⁰/₁₀₀₀ ланаца, ди има винограда, ораће земље, ливаде, баште за воће и зелен, на ком и зданица за живљење има, даље штала и стаклена банита, продаваће се заједно са кућништем које уз то иде број 1355 у ком има до 170 квадратни фати у **шаначком сокаку 25. маја о. г. у три сата после подне** на својевољној лицитацији. Ближе извешће може се добити код поседника Јосифа Гилминга у Новом Саду бр. 42, код кога се, што се пресељава разни кола, сониче, клавир, слика и друга на- мештаја испод руке најјестиније добити може. 102—3—3.

О Г Л А С.

Част ми је обзнанити поштованој публици, да сам од марта о. г. у Панчеву отворно трговину са

ПРИВЕРШКО-ГАЛАНТЕРИЈСКИМ ЕСПАНОМ

као и

преденим памуком

и да сам свога нећака господара **МАРГА МАЈА**, који од више година у мојој радњи суделује, као јавнога друга узео.

Јављајући ово поштованој публици учтиво молим, да мојој панчевачкој фирми, која гласи:

ХЕРМАН ВАЈС и Друг

исто поверење, којим моју бечкеречку отликује, поклонити изколи.

С поштовањем

92—4—10.

Херман Ваје.

ОГЛАС. Пртвена общтина синаџска закључила је унутарност цркве своје мововати, (но не тепло) но само сводове и видове. Тога ради позивају се сви они, кои малење собе расуму, и желе посла овог се примити, до 1. јунија п. н. ради јавне драмбе изволе у общтину нашу доћи. кол ће се дана у 3 сата после подне драмба одпочети.

У Канади 6. маја 1869.

Алек. Антоновић
перовоџа прк. общт.

Георгија Кокић
председник общтине.

Дијонаисија Нидербањски
под иредседњаки

110—1—3

Петар Милутиновић

трговац у Белој Цркви.

потребује једног од старији момака, који мађарски говори, за мануфактурну трговину своју. Ко је рад овог се примити нека му се што пре пријави. 94—4—5

Један ст. помоћник

и један практикант или шегрт може одма у гвожђарску и шпечерајску трго- вину М. Кривоца и синова у Руми примљен бити ако има доста ваљана сведочанства. 105—3—3

НИКОЛА КРЕСТИЋ

у Белој Цркви.

потребује у својој мануфактурној трговини два добра помоћника, кои желе та места за- ступити, нека се гореречену фирму што ско- рије обрате. 108—3—3

ПЕШТАНСКИ ОСИГУРАВАЈУЋИ ЗАВОД У ПЕШТИ.

прима

ОСИГУРАВАЊА ОД ТУЧЕ.

Гарантује подпуну накнаду штете,

и даје од овогодишњих премија на све зеле хране и зела после репице и проје

олакшицу у десет процената

што се одма при уплати премија одузима. Подписана главна Агенција препоручује се дакле поштованој публици да узима:

ОСИГУРАВАЊА ОД ТУЧЕ.

за овогодишњи сезон, и нада се да ће горњом олакшицом п. н. **публику** придобити, да је ове године са многобројним налозима почаствује.

Даље прима горњи осигуравајући завод за

ОСИГУРАВАЊЕ ОД ТУЧЕ

на вино, мељ и кудељу и против ватре на **товарима који се воден носе** Осим тога **осигуравање за живот**, и прима навек сваке налоге по најјестинијој утвр- ђеној премији.

Са проспектама и извешћем стоји вагда радо на услузи

ГЛАВНА АГЕНЦИЈА

У Новом Саду,

СТЕВАН АДАМОВИЋ

(109,2—3)

Платовова штампарија у Новом Саду 1869